

Iz cikla DOTIK POLETJA 1, 2022, akril pl., 100 × 80 cm

Lokarjeva galerija Ajdovščina

Janko Orač

Žarenje globin

19. maj – 10. junij 2023

Iz cikla PLES V RDEČEM, 2022, akril, kolaž pl., 80 × 100 cm

Žarenje globin

Janko Orač, slikar in vedno tudi grafik. Vse v enem in vedno tudi paralelno dejaven ter učinkovit. Avtor, ki na obeh področjih razkriva svoj bogat kreativni potencial. Likovni nagovor navezuje na izrazne možnosti različnih grafičnih tehnik (suha igla, jedkanica, akvatinta, lesorez in linorez) ter preizkuša raznovrstnost njihovih likovnih učinkov. Pri oblikovanju motivov ustvarja veličastno manifestacijo črte, risbe in linije, različnih karakterjev in intenzitet, pa tudi barve, ki ni le »grafično« črno-bela, saj Orač z barvnimi odtisi širi formalno podstat svojega grafičnega delovanja. V avtorjevem opusu pa so tudi na stežaj odprta vrata v obratni smeri. Grafiko je namreč ponotranjil in njene rešitve pogosto podzavestno stopajo v slikarstvo in se vanj suvereno naselijo. Ne odvzemajo mu moči, ampak mu dajejo svojstvenost. Prehajanja in prepletanja med izbranimi likovnimi medijema ter nenehna raziskovanja ga vodijo v avtorsko izvedbeno unikatnost. Ta je na svež način zaživela celo v tehniki akvarela, ki se ji za intermezzo posveča, ter postala pravi likovni eksperiment. Celoten opus Janka Orača priča o potovanju, o prehajanju, o povezovanju in sobivanju med zunanjim in notranjim, slikarskim in grafičnim, med linijo in barvo ... To je zanj najbolj učinkovita možnost prevajanja videnj in čutenj, misli in zamisli, in to ne glede na področje njegovega delovanja.

Avtorska slogovnost, ki bi jo sicer postavili na temelje koloristične abstraktne ekspresije, zajema tako ponotranjenost vsebine kot formalno obliko likovnega uresničevanja ter je postala kompleksna struktura, ki opredeljuje kakovost umetniškega izraza. Avtor na njej uresničuje tudi likovne metamorfoze, s katerimi potrjuje svojo ustvarjalno vnemo po raziskovanju, po poglobljanju in navsezadnje po neomajni zvestobi sebi, saj prav iz nje izvira njegov ustvarjalni akt, ki je odvisen od trenutnega navdiha in zanimanja. V njem je vselej prisotna narava in njegov življenjski prostor ter razmišljanja, povezana z življenjem. Ta mestoma v dogajanje priključijo celo figuro, a ne kot tendenco po uprizarjanju njene prepoznavne podobe, ampak skrajno stilizirano utelešeno, pogosto prividno zaznavno.

Janko Orač se zaveda vloge in pomena kompozicijskih temeljev. Kljub erupciji nikoli ne izgubi tal pod nogami, saj so sistemi komponiranja izoblikovani in globoko zakodirani v njem samem ter vodijo v premišljeno in skrbno kompozicijo. Za trdnost notranje gradnje poskrbijo horizontale, ki se srečujejo z vertikalami in uresničujejo križno kompozicijsko zasnovo. Ta pride še posebej do izraza v nekaterih njegovih grafikah, ko sestavlja motiv iz dveh grafičnih plošč in sta križajoča se odtisa tudi barvno raznolika. Velikokrat je dogajanje skoncentrirano v centru in obrobje z njim diha v lahkotnosti ter daje učinek lebdenja v neskončnosti. Premišljenost, sicer ekspresivno izživetih barvnih nanosov, se srečuje s stihijskostjo in celo z akcijskim slikanjem. Ritmi konkretnih, pastoznih nanosov so v dialogu z lazurnimi. Slikovno polje je urbanizirano z bolj ali manj jasno artikuliranimi barvnimi

ploskvami, ki učinkujejo kot slikarki kolaž, a prisotno je tudi vključevanje pravega kolažnega principa, za katerega uporablja avtorske grafične odtise, ustvarjene pretežno v tehniki lesoreza. Med kolažnimi aplikacijami nastopajo tudi risbe z ogljem, frotaži in barvno homogeni kosi papirja. S kolažiranjem avtor dosega efekte, ki jih ni mogoče doseči zgolj s čistim slikarskim medijem. Tovrstne ploskve razgibajo površino in dodatno naglašujejo odnos med detajlom in celoto. Čeprav skozi uglaševanje nasprotij avtor nenehno dosega ubranost in enovitost, imajo v slikovnem tkivu pomembno vlogo tudi detajli, ki se zlivajo v celoto. Z lepljenjem grafičnih segmentov intenzivno uresničuje zanimanje za karakterno raznolike linije in rastre. Na površini pa svoje mesto najdejo tekoče izpeljane linijske sledi in segmentirane, ki vzpostavljajo vzdušje in prinašajo čar emotivno vzbujenih in neposredno, nezadržno uresničenih črtnih zapisov.

Kompozicije so asociativno abstraktne. V njih je čutiti trdno vez s krajinskim prostorom; rodnim, bivanjskim in tistim, ki ga nagovarja na delovnih srečanjih likovnih ustvarjalcev. Zanima ga specifičnost in s tem drugačnost posameznega okolja; krajinska tektonika, temeljne poteze njenega obraza, in vselej njen esprit. Vzdušje, ki zaživi tako preko barv kot tudi preko potez. V zunanjih informacijah išče bogastvo struktur, s katerimi se povezuje z naravo in hkrati uresničuje še eno svoje likovno zanimanje, še eno likovno prvino. Ploskve različno površinsko obdeluje, izpostavlja vibrantnost barv in odpira raznolik diapazon strukturalnih vrednosti. Čeprav je dogajanje abstraktno, med oblikami, ki jih odkrivamo v njegovih delih, najdemo tudi tiste, ki asociirajo na figuralne like in tako izpričujejo kompleksno raven in subtilno percepcijo avtorjevega doživljanja prostora in časa, s tem pa življenja.

V Oračevem slikarstvu je barva najpomembnejši dejavnik radikalne reinterpretacije slikarskega prostora. Je tkivo podobe same. Poseduje izjemno izrazno moč in priča o slikarjevi koloristični senzibiliteti. Barvna paleta je na široko odprta, a posamezna slika, posamezen cikel premore temeljni barvni koncept, dominantno barvo, ki jo avtor bogati in nadgrajuje z žlahtnimi niansami ter razpira preko občutenih tonskih gradacij. Modre slike, ki sežejo do sivin, rdeče, ki pridružujejo sončne in zemeljske barvne vrednosti (*Ples v rdečem*), zelene, ki se razpirajo v mladem, toplen zelenilu, bele, ki dokazujejo, da bela ni ena sama (*Tinska gora*). Barvna pestrost in kompleksnost sta doseženi tudi z večplastnim snovanjem slikovne površine, s presevanjem in pronicanjem spodnjih nanosov. Vrednosti postanejo razprte, igrive in svojstvene, končni učinek pa asociira na sodobni palimpsest, ne le slikarski, ampak tudi vsebinski, saj plasti lahko dojemamo kot usedline slikarjevih misli in doživljanj.

In včasih, predvsem v najnovejših del, prava eksplozija barv. Pol leta intenzivnega ustvarjanja v slikarstvu, pa tudi v grafiki, pomeni še en klen korak na poti avtorskega zorenja, odločitev za drzno povezovanje vseh barv, pa tudi za manifestacijo temperamentne poteze, ki se odločno pne po slikovnem odru. Slikarjev

svet in njegove štiri letne čase lahko začutimo skozi barve, pa tudi skozi poteze, ki objektivizirajo stanje v naravi na posamezni etapi časovnega krogotoka.

Barve z energetskega potencialom, psihološkimi lastnostmi in sporočilno vrednostjo razkrivajo slikarjeva intimna doživetja vizualne stvarnosti, njegova čutenja in skrivnostni svet razmišljanj. Zunanje povezujejo z notranjim, materialno popeljejo v duhovne sfere. Govorijo o umetniku in hkrati učinkujejo na percepcijo in emocije gledalca.

Interim ad lucem (medtem do svetlobe), ja, med tem, ko se avtor posveča barvam, vedno išče tudi svetlobo. Da je temu tako, potrjuje celo z naslovi nekaterih ciklov. Svetloba iluminira posamezne barvne nanose, jih vodi v toplino in žarenje, objektivizira se v belih ploskvah, ki so sestavni del kompozicij ali pa jo slutimo pod površino, kako se lateralno pretaka v ozadju, pod številnimi plastmi slikovnega organizma. Janko Orač je mojster vzpostavljanja trenutnega vzdušja uprizoritve, tako zunanjega kot notranjega, s čimer nadgrajuje vsebino. S svetlobo naglasi posamezne dele slikovnega polja, z njo ustvarja atmosfero, z njo ambientalnim danostim daje temporalno dimenzijo. Svetloba in barva vnašata v podobe vzdušje in enkratnost zajetega trenutka.

Za Janka Orača je likovna predstavitev kompleksna. Je proces rojevanja umetniškega dela in skrbno spremstvo v galerijski prostor. Zato je njihovo umeščanje v začasni razstavní ambient še kako premišljeno in pomembno. Slike na stenah; ena sama, diptihalne zasnove in triptihalno povezane kompozicije, kombinacija krajinskih vtisov in zaznavanj človeškega lika. Slike velikega formata, veličasten poklon barvi in potezi, bujna prostranstva, za katera se zdi, da lahko telo gledalca celo vstopi v telo slike. Grafike, ki potrebujejo steno in tiste, katerih odtisi na trakovih lebdijo v prostoru kot živa, lahkotna instalacija ter pripoveduje zgodbo o lesu, o lesorezu in drevesu, o grafičnem bogastvu, o prvinskem in simbolnem. Stojč tristrani steber, ki predstavlja koncentrat slikarjeve likovne poetike in njegovo pokončno ustvarjalno držo. To so dela, ki se popolno osmišljajo v soodvisnosti z načinom prezentacije. Avtor pa je tisti, ki vselej naredi korak h gledalcu ter mu omogoča posebno srečanje s svojo ustvarjalnostjo.

Janko Orač, likovni sprehajalec med slikarskim in grafičnim področjem. Izviren povezovalc različnosti. Subtilen in učinkovit raziskovalec likovnih izraznih sredstev. Močan v potezi, skoncentriran v liniji, koloristično bogat in inventiven. Individualen abstraktnož, ki ne opisuje, ampak izpoveduje. Iskreno in z neusahljivo ustvarjalno strastjo.

Anamarija Stibilj Šajn

Iz cikla DOTIK POLETJA 3, 2022, akril pl., 100 × 80 cm

Iz cikla JESENSKI NOCTURNO, 2023, akril pl., 80 × 80 cm

Iz cikla PLES V RDEČEM, 2020/22, akril, kolaž pl., 100 × 140 cm

Iz cikla PREBUJENJE 2, 2023, akril, kolaž pl., 100 × 150 cm

Iz cikla POMLADNI NOCTURNO, 2023,akril pl., 120 × 100 cm

Iz cikla POLETNI NOCTURNO, 2023, akril pl., 120 × 100 cm

Iz cikla JESENSKI NOCTURNO, 2023, akril pl., 120 × 100 cm

Iz cikla ZIMSKI NOCTURNO, 2023, akril pl., 120 × 100 cm

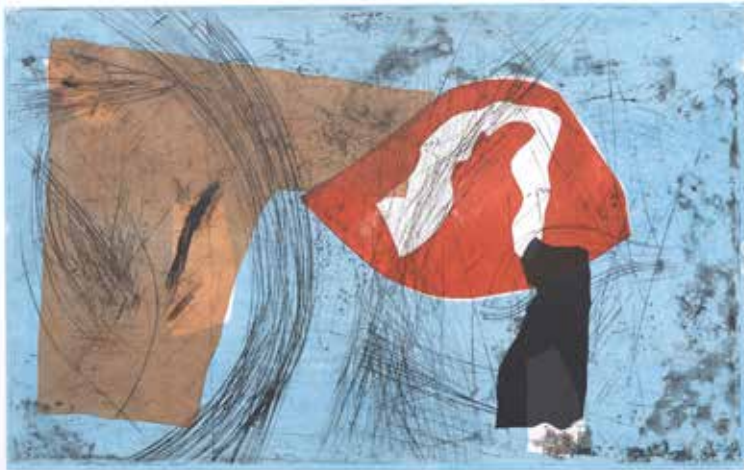
Iz cikla NOCTURNO 8, 2023, suha igla, visoki tisk, 70 x 100 cm (49,3 × 78,7 cm)

Iz cikla NOCTURNO 9, 2023, jedkanica, suha igla, linorez, 70 x 100 cm (49,3 × 78,7 cm)

Iz cikla NOCTURNO 10, 2023, jedkanica, suha igla, linorez, 70 x 100 cm (49,3 × 78,7 cm)

NOCTURNO, 2023, I/I suha igla, b. visoki tisk, 70 x 100 cm (50 × 80,3 cm)

TRIPTIH TINSKO, 2019, akril, kolaž pl., 140 × 210 cm

Janko Orač, diplomirani slikar in univerzitetni specialist grafik

Rojen je 3. junija 1958 v Celju, otroštvo pa je preživel v Zibiki. Leta 1997 je diplomiral na Šoli za risanje in slikanje, visoki strokovni šoli v Ljubljani, pri prof. Dušanu Kirbišu. Zaključil je podiplomski študij umetniške grafike ALU v Zagrebu pri prof. Nevenki Arbanas ter pridobil naziv univerzitetni specialist grafik. Najobsežnejše preglede svojega zdaj že štiridesetletnega ustvarjalnega dela je imel leta 1999 in 2008 v Galeriji Dolenjskega muzeja Novo mesto, leta 2002 v Galeriji sodobne umetnosti v Celju, leta 2011 v Koroški galeriji likovnih umetnosti Slovenj Gradec in leta 2018 pregledno razstavo grafik v Jakčevem domu, Dolenjski muzej Novo mesto. Za svoja dela je prejel številna priznanja doma in tujini. Ustvarja v polju slikarstva, risbe, grafike in prostorskih postavitvah. Med letoma 2003 in 2016 je bil likovni urednik revije Rast, kjer je predstavljal številne likovne ustvarjalce z območja Dolenjske, Bele krajine in Posavja. Je avtor in ustanovitelj likovnih simpozijev Novomeški likovni dnevi, Zibika – Tinsko in Valvasorjevi mednarodni grafični dnevi. Živi in ustvarja v Novem mestu in Zibiki. Je član DLUD in ZDSLJU. Vrsto let se udeležuje slikarskih kolonij in simpozijev po Sloveniji in v tujini (Hrvaška, Poljska, Avstrija, Bosni in Hercegovini in Španiji). V zadnjih letih je bil gost številnih grafičnih bienalov in trienalov v tujini (Split, Livno, Bitola, Varna, Pariz) ter drugih mednarodnih razstav.